

MED RÖDA BETAR OCH BETÄCKT SVANS

Anteckningar om en nedtystad affär, *Lennart Geijers* eskapader, *Olof Palmes* dementier, 1944 års män och en utsökt memoarbok

av

Mats Parner

☒☒☒ Det var först vid 3-tiden på eftermiddagen den 17 november 1977, som DN-reportern Peter Bratt fick telefonkontakt med Leif GW, dåvarande polischefen Carl Perssons högra hand och en redan på den tiden exceptionellt verbal herre. Samtalet handlade inledningsvis om TV-profilen och musikkritikern Sigvard Hammar, internt kallad ”Ondskan på hjul” och nyss dömd till sex månader bakom lås och bom för medhjälp till koppleri. Närmare bestämt hade Sigvard H bistått den (ö)kända bordellmamman Hopp i dennas lukrativa näringsfång. I det välförsedda Doris Hoppstallet rymdes omkring fyrtio prostituerade, varav två jäntor i 14-15-årsåldern. Allt detta var kända fakta.

Men Leif GW satt också inne med sensationella nyheter. Efter de inledande telefonpreludierna lät han Bratt få veta att högste chefen, Carl Persson, redan den 21 augusti 1976 lämnat över en hemlig promemoria med ovanligt explosiv Hoppanknytning direkt till statsminister Palme och inrikesminister G Punkt Peterson. Av denna promemoria framgick särskilt, enligt Leif GW, att justitieminister Lennart Geijer sedan länge misstänkts för intimt samröre både med Hopp själv och fr a med delar av hennes könsensemble.

Detta innebar i sin tur, såvida misstankarna kunde styrkas, att konungariket Sveriges officiella justitieminister eventuellt var en *säkerhetsrisk* ... eftersom några av kvinnorna i Hoppcircusen kom från Polen och stod i regelbunden kontakt med sitt hemlands Stockholmsambassad. På så vis kunde Geijer bli offer för avancerad utpressning. Carl Persson insisterade på att regeringen skulle prioritera ärendet och gå till botten med hela affären. Men så blev det inte. Val stundade runt hörnet och det kärvade för socialdemokratin; någon månad efter polischefens intervention var Fälldin herre på täppan med promemorian tryggt inlåst i kassaskåp (och, betecknande nog, ännu inte diarieförd).

Det som göms i snö har emellertid en tendens att förr eller senare nå de översta ytlagren: Peter Bratt vilade definitivt inte på hanen efter telefonkontakten med Leif GW. Utan dröjsmål skrev han ner vad hans källa tillåtit, och rent av tillhållit, honom att avslöja, och efter en synnerligen turbulent kvällssittning med DN:s hela redaktionsledning beslöt man att köra ut alltihop redan påföljande morgon – fredagen den 18 november. Den dagen kunde Geijer och hundratusentals andra DN-läsare inhämta, i svart på grått, att den avgångne justitieministern varit en förmodad säkerhetsrisk genom sina aktiviteter nere i samhällets bottenlam.

Än en gång hade Peter Bratt intagit scenen och levt upp till sitt (avslöjar)rykte från IB-affärens glansdagar drygt tre år tidigare. Hyllningarna var oändliga, likaså axelklapparna, och Peter B:s rygg dunkades oavlåtligt av entusiastiska kolleger i 48 timmar – men inte ett ögonblick längre. Efter två dagar ändrades nämligen hela scenbilden, och förändringens vindar blåste till råga på allt med orkanstyrka.

Det berodde på att ingen mindre än Olof Palme själv gick till anfall med tyngsta artilleriet och i ett enda svep dementerade nästan varje stavelse i Bratts Geijer-text. Också Palmes magistrala breddsida trycktes i DN (söndagen den 20/11), och i pennskaffet hade, enligt vad man i dag vet, en viss Ebbe Carlsson hållit. Både Carlsson och Palme kände till hur slipstenar vanligtvis dras och formulerade sig med tillbörlig pregnans:

”Det är ett oerhört sensationellt påstående att vår högste polischef skulle ha uppfattat landets justitieminister som en fara för rikets säkerhet. Lyckligtvis är detta en osanning. Carl Persson har aldrig gjort ett sådant påstående... ”. I yttre mening är dessa haranger sanningsenliga men alls icke i inre: polischefen hade inte satt ut hr Geijers namn i klartext eller uttryckligen andats om landets justitieminister i en strategisk sekvens. I stället skrev han allmänt i dokumentet om bordellkunder och *”personer i hög samhällsställning som genom sina viktiga befattningar kan utgöra allvarliga säkerhetsrisker”* med självklar och underförstådd syftning på LG. Mer än så behövdes inte, eftersom Persson redan 1970 varskott statsministern i en första promemoria om Geijers vanor och, fr a, ovanor på erotikens svallande oceaner.

Men det låtsades Palme och Ebbe inte om.

Ganska precis åttio procent (209 spaltrader av totalt 262) i deras beryktade dementi anslogs nu till att korrigeras några visserligen flagranta men i sammanhanget rätt marginella sakfel i Bratts fredagsopus. Rollfigurerna i ett av justitieministerns benådningssaken hade tyvärr förväxlats i torsdagsbrådskan på DN-draken, och två årtal hade kastats om. Detta utnyttjades av de bägge (dementi)maskinisterna med all tänkbar ackuratess. Ja, helhetsintrycket blev, att stackars Peter Bratt inte haft en siffra rätt i ursprungstexten, nej, inte ens så mycket som ett kommatecken.

DN skrattades ut, kröp i stoftet, bad om ursäkt på sin förstasida och betalade 50 000 riksdaler i skadestånd till den förfördelade Lennart Geijer. Denne omvandlade chevalereskt hela beloppet till stipendier för unga skribenter med särskild talang för grävande journalistik...

Palme fortsatte på triumfvagnen. Vid en sammankomst arrangerad av Publicistklubben den 22 november talade han smått extatiskt, och inför jublande åhörare, om *”kloakrättan med de gula betarna /konstpaus/ och den nakna svansen”* med direkt hänsyftning på sin DN-antagonist.

Med rent uppsåt (Bonniers) är den koncisa titeln på den i dag 63-årige Peter Bratts nyutgivna memoarbok. Där heter det att sakfelen i hans numera drygt 30-åriga Geijer-text ingenting hade att betyda. Helt avgörande var i stället att Perssons 76-årspromemoria fanns i endast två ex, ett på statsministerns bord och det andra på den städse så lojale hr polischefens. Just detta faktum och ingenting annat möjliggjorde Palmes obetingade dementier; han visste att man på DN inte kunnat läsa Perssons originaltext och handlade därefter. Så skulle kloakrättor behandlas!

☺☺☺ De märkligaste föreställningar spreds nu i vårt gamla rike. Ganska allmänt föreställde man sig att den ”reaktionäre” Carl Persson var ärkeskurken i dramat genom sina egenmäktiga, otyglade och närmast desperata aktioner mot den ”radikale” hedersmannen Geijer. Polischefen beskylldes helt enkelt för att driva sin egen linje – hårdare tag och längre straff! – på tvärs mot vår officiella. Också Perssons högra hand blev var mans niding. Redan före skymningen visste nämligen ”alla”, inte minst genom Guillous parallella bordellskriverier, att Leif GW var Bratts källa, tillika hans enda. Den unge kriminologen betraktades kort och gott som Perssons torped (m a o som ”torpeden Persson”...). Under några månader behärskades våra fem sinnen av rena provokationsteorier.

I det läget stälptes brädet på nytt över ända, och det gjordes i ett bildmedium på kvällen den 2 maj 1978. Tack vare behjärtansvärda insatser av Erik Eriksson och Göran Elwin hade det ånyo blivit prostitutions & PM-dags, denna gång i TV-programmet **Studio S**. På nytt fick vi veta att höga män i staten frekventerade bordeller och att mer detaljerade uppgifter nedtecknats i den kassaskåpspromemoria som Fälldin motvilligt ärvt efter Palme. I likhet med

Bratt uppehöll sig teamet Elwin/Eriksson främst vid säkerhetsaspekten, dock utan att avslöja ”de högås” namn.

Inslaget väckte enorm uppmärksamhet, och på initiativ av en riksdagskvinna från centern blev det allmän parlamentsdebatt, modell större, bara sju dagar senare. Statsministern hade i förväg lovat att äntligen offentliggöra de (politiker)namn som återfanns i en bilaga till Carl P:s gamla skrivelse och stilla allas, eller åtminstone vissas, outhärdliga kunskapsbrist. Men av detta blev nu platt intet; Thorbjörn F hade upptäckt *sitt eget* namn på skammens lista och därmed ”på rak arm” blivit varse ”en direkt lögn”. På den punkten tror jag honom obetingat.

Det gjorde f ö också Palme som, när debattvägarna gick som högst, myntade ännu ett bevingat uttryck: ”*Snus är snus och strunt är strunt om än i polisiära promemorior*”. Med de orden tog han i praktiken all heder och yrkesära av Carl Persson.

Följaktligen gick denne i taket och sökte omedelbart rentvå sig genom att låta justitiekanslern, Ingvar Gullnäs, fingranska hans polisiära handel ochandel. Kanslern gick grundligt till väga, friade polischefen fullt ut efter ett par veckor och lät dessutom berätta (utan namns nämnande) att Lennart Geijers fritidsvanor knappast var av den arten att de tålde dagsljuset.

Besynnerligt nog fick denna JK:s antydning passera utan nytt liv och nya rörelser i medievärlden eller annorstädes. På DN förbjöds Peter Bratt helt sonika av Hans-Ingvar Johnsson, dåvarande chefredaktören, att knyta an till Gullnäs utredning. Även i övrigt härskade tystnaden och ingen hörde minsta knappål falla.

☒☒☒ Man frågar sig lätt bekymrad, vad som ytterst orsakade Palmes så temperamentsfulla, yviga och i stora stycken ovärdiga uppträdande i Geijeraffären. Peter B har ingenting till övers för konspirationer i vare sig detta eller andra ärenden. Sammanbitet antecknar han blott detta:

”Olof Palme lät känslorna segra över förnuftet. Han var långsint och glömde aldrig, vad han upplevde som en oförrätt. I IB-affären vann han en Pyrrhusseger och var mycket väl medveten om det. Här /dvs i bordellhärvan/ såg han en chans att ge igen med råge.” (sid 211).

Åtskilligt ligger det förmodligen i detta. Palme var tävlingsmänniska och häftiga konflikter en del av hans livsluft. Till detta kommer att 70-talets tidsanda var utpräglad sexualliberal, att köp av sexuella tjänster inte var en straffbelagd handling, att kvinnors underordning var långt mera påtaglig än i dag och att OP var utrikespolitiker i betydligt högre grad än inrikes(dito). Årskort i Lennart Geijers *fan club* ägde han troligen inte heller.

Det är ingen hemlighet att det skar sig rejält mellan Peter Bratt och Jan Guillou, båda f ö 1944 års män, under senare fasen av IB-affären. Till detta fanns skilda orsaker, exempelvis att Bratt, till skillnad från Guillou, aldrig överklagade sin ettåriga fängelsestraff i lägre rätt och såtillvida ansågs ha vikt ner sig. Fejden mellan de bägge kulminerade i samband med Hopp- och Geijer-härvorna, där även Guillou investerat mycket och satsat än mer.

En faktaspäckad sammanfattning på nära fyrtio sidor om Carl P:s berömda PM-aktiviteter och 70-talets bordelleland återfinns vi i Guillous **Nya berättelser** (Askelin och Hägglund 1984). Det är på många sätt en intelligent och kvalificerad genomlysning av pjäsens huvudfigurer och dessas förehavanden. Likafullt gör texten ett delvis obehagligt intryck. Skälet är att författaren demonstrerar en närmast patologisk (och väsentligen helt omotiverad) vedervilja mot kollegan PB, inte bara en gång och heller inte blott två: ”*Peter B skämde ut sig*

i /Geijer/affärens flesta skeenden och bröt samman inför vågen av dementier och det fientliga bemötandet från övriga pressalster.”

Så förhöll det sig inte. Däremot förhåller det sig möjligtvis så, börjar man ana, att Guillou blev klart distanserad tvåa i det sena 1970-talets bordellrush, samma nesliga placering som han fick några år tidigare i IB-affären, den gången omkörd av tandemparet Bratt/Håkan Isacson. Att bli tvåa är inget som Guillou skattar efter förtjänst; endast det bästa är gott nog för honom, liksom en gång för Olof Palme. Tävlingsinstinkten är/var deras arvedel. Varav bristen på generositet i respektive fall.

☺☺☺ Nöjesfabrikanten Doris Hopp åkte dit i början av maj 1976 och fick skaka galler i två år för grovt koppleri efter att ha passerat det juridiska systemets två lägre instanser. Skandalöst nog dömdes hon aldrig för att ha inlogerat två minderåriga tjänsteandar i sitt flickstall, trots att detta sakernas tillstånd var känt redan på den tiden. En av dessa två, i dag en kvinna på 48, har i november/december 2007 trätt fram i media med skadeståndskrav på en miljon kr för gångna tiders förbiseenden och försummelse.

Hopp, som skildes från det jordiska 1998 året före Geijer, var en minst sagt frispråkig existens och skrädde varken sina ord eller något annat under polisförhören. Bl a lät hon förstå att större delen, eller i varje fall stora delar, av vårt lands nöjes- och missnöjeselit inom fr a det politiska skräet regelbundet gjort affärer med henne. Sanningsvärdet i dessa bekännelser är förmodligen begränsat, om ens något. Det hindrar nu inte att Aftonbladets Olle Svenning den 9 december – på ledarplats – krävde att en medborgerlig sanningskommission snarast bör inrättas för att räta ut de många frågetecken som ännu kvarstår i härvan. Mot det kravet finns intet att erinra.

Avsevärt mer borde skrivas, men det tillåter inte utrymmet. Det enda som just nu tillåts mig är ytterligare några tirader om Peter Bratts rena (uppsåts)memoar ... som är en stor läsoplevelse på åtskilliga plan och ett svindlande helgjutet opus. Språket är lika glasklart som effektivt, och det finns inte en enda mening som behöver läsas två gånger. Och så denne Håkan Isacson: tala om ett grymt ödes förbannelser!

Som någon uppsluppen skämtare framstår knappast avslöjare Bratt. I gengäld tycks han äga en personlighet av det mer gedigna slaget, och för det bör han i samtliga instanser hållas räkning.

Mats Parner

